MUZEELE LAGUNEI DEL TESORO (CUBA)

Gh. NISTOROAIA

Despre Cuba, Cristofor Columb nota în jurnalul său de călătorie că este insula „cea mai frumoasă dintre toate cele văzute vreodată de ochi omenești" *.

Într-adevăr, înzestrată de natură cu peisaje minunate și plaje splendide, așezată la intersecția principalelor rute aeriene și maritime internaționale, Cuba a devenit un paradis al turiștilor și călătorilor de pretutindeni.

Printre frumusețile naturale ale Cubei se numără și întinsele regiuni mlăștinoase, cu numeroase lacuri, numite de localnici ciénaga.

Într-una din aceste regiuni — Ciénaga de Zapata — în insulele celui mai mare lac al ei — Laguna del Tesoro — s-a organizat un frumos și original centru turistic.

Urmărind îmbinarea armonioasă a interesului economic cu cel de instruire cultural-patriotică, complexul cuprinde pe lîngă obiectivele turistice și două unități muzeale — una cu profil arheologic (Muzeul Guamá), iar cealaltă — o mică secție etnografică în aer liber (Aldea Taina).

Muzeul Guamá — care poartă numele unui indian, locuitor pe aceste meleaguri înainte de venirea spaniolilor — dispune de o interesantă colecție de piese arheologice, pe care o adăpostește într-o construcție din lemn în genul locuințelor indienilor de odinioară.

În expoziție, obiectele sînt prezentate cît mai simplu, cronologic, pe perioade istorice, vădindu-se străduința de a se oferi vizitatorilor o succintă lecție de istorie privind vechile civilizații existente în Cuba pînă la descoperirea ei de către Columb.

În primele vitrine sînt expuse o serie de cochilii, cele mai multe și mai mari fiind ale melcului „Strombus gigas", care se foloseau ca recipiente, și cîteva obiecte din piatră, culese din natură, aparținînd tribului indigen „Guanahatabey", caracterizat de Las Casas ca un popor sălbatic, seminomad, care locuia în caverne, nu cunoștea agricultura și se hrănea mai mult cu produsele pe care le ofereau riurile și îndeosebi marea.

Vitrinele următoare prezintă inventarul de unelte și obiecte al unui popor mai evoluat, încă culegător și vînător, pescuitor și probabil cu o agricultură incipientă. Uneltele lui erau lucrate în general din piatră și constau din ciocane, străpungătoare, piulițe și piluge, diferite vase dintre care unele mici pentru pisat coloranți folosiți la ornamentarea corpului, și un fel de sulițe — arme simbolice — purtate numai de conducători la ceremonii. Unele obiecte și unelte prezintă trăsături artistice concretizate în anumite simetrii de formă la piesele din piatră și o ornamentație geometrică rudimentară la cele din lemn.

---

* „Jurnalul de bord al lui Cristofor Columb", Editura științifică, 1961, pag. 65.

https://biblioteca-digitala.ro

Ultima parte a expoziției este consacrată obiectelor care definesc din punct de vedere economic și cultural pe Siboney și Taini — două mari grupuri ale unui popor de agricultori și meșteșugari, îndeosebi olari, care au suferit direct șocul Conchistei.

Siboneyi și Tainii aveau o cultură materială destul de avansată, caracterizată și prin manifestări artistice de valoare. Erau foarte pricepuți la modelat lutul și la gravat, în care scop alegeau materialele cele mai potrivite din piatră, cochilii, oase și lemn, atingînd un nivel apreciat în ornamentare și în stilizarea motivelor.

Printre obiectele din piatră ale Tainilor, unele prezente și în expoziție, se întîlnesc topoare ascuțite la un capăt, tipice pentru acest grup, topoare pentru ceremonii, ornamentate cu motive figurale, arme, piulițe de diferite mărimi, simple sau împodobite cu cîte o figură zoomorfă sau antropomorfă, piluge din piatră și lemn, răzuitoare, ascuțitori, vase discoidale, înguste și cu marginea întoarsă, mărgele din cuarț, idoli etc. Din cochilii făceau cercei de diferite mărimi, cei mai mulți cu stilizări antropomorfe, podoabe și „guamu" sau „botutu" — un fel de instrument sonor pentru chemare, încă în uz la țăranii și marinarii de coastă.

Ceramica taină se remarcă printr-o mare diversitate de forme și chiar motive ornamentale. Este lucrată cu mîna, cu multă îndeminare și în general foarte bine arsă, deși în cuptor deschis. Vase circulare sau ovale cu sau fără torți, pentru uz casnic, funduri discoidale pe care se cocea un fel de lipie, doli, diverse podoabe ca cercei și mărgele, vase-efigii care reprezintă cea mai semnificativă lucrare a acestor meșteri, stîrnesc curiozitatea și interesul vizitatorilor.

Dat fiind diversitatea și frumusețea formelor ceramicii tainilor, interesantă și atrăgătoare nu numai pentru specialiști, ci și pentru turiști, centrul turistic din Laguna del Tesoro are și un atelier în care se produc diferite vase și obiecte din lut, decorative și funcționale, de obîrșie indigenă.

Aldea Taina — o comunitate sătească în miniatură — vine să întregească imaginea vizitatorului despre viața aborigenilor.

Vedere generală a Lagunei del Tesoro

https://biblioteca-digitala.ro

Plantator de „yuca"

Vînător de „jutia" (rozător comestibil)

Satul ocupă o insulă din Laguna del Tesoro, în apropiere de Muzeul Guamá și este alcătuit din cinci case grupate în jurul unei piețe numită „batey" : un „caney" pentru conducători și patru „bohios" — colibe pentru oamenii simpli.

Casele, dintr-o singură încăpere, sînt construite după planuri foarte simple — circular pentru „caney" și dreptunghiular pentru „bohio", și prevăzute cu două intrări opuse. Ele sînt acoperite cu frunze uscate de „guano" — un soi de palmier cu frunze mici și dese, care nu permit pătrunderea apei și păstrează răcoarea.

Viața locuitorilor este sugerată prin 25 de sculpturi realizate de sculptorița Rita Longa, înfățișîndu-i în unele dintre cele mai semnificative aspecte ale muncii și traiului lor zilnic.

Scene ca vînatul crocodililor cu lațul sau al șoarecilor cu sulița, prinderea rațelor sălbatice folosindu-se diferite șiretlicuri, pescuirea unor pești care și astăzi se mai găsesc în Laguna del Tesoro, sau cultivarea de „yuca", „boniato" și „maiz" (porumb), formează o imagine asupra principalelor ocupații ale triburilor de taini. Chiar ocupațiile anexe sînt redate deosebit de sugestiv în scene ca acelea privind diversele faze ale olăritului, torsul și împletitul sau țesutul. Din fibre vegetale tainii făceau pînză, fringhii („cabuyas"), hamace („jamacas"), plase pentru pescuit și „sibucan" — un fel de sac-strecurătoare care se folosea la stoarcerea sucului din „yuca".

Foarte interesant este modul în care preparau principalul lor aliment „casabi", asemănător cu lipia sau „turta" din făină de grîu și cartofi din nordul Moldovei. Se dă „yuca" — o rădăcină în genul cartofului — pe o răzuitoare numită „guayu", pentru a o face mărunță, după care se pune într-o strecurătoare realizată din fibre de palmier — „sibucan", de unde se scurge un suc dulce-acrișor, băutura lor preferată. Restul se amestecă bine și se pune la copt pe un fund discoidal din lut ars.

Tehnica în care este lucrată această unealtă „guayu" este identică cu a „diiven"-ului — o unealtă pentru tocat naie, folosită în Dobrogea, cu a „cremenei" — o unealtă utilizată în același scop în zonele de șes ale Moldovei, sau cu a „dicaniei" întîlnită în unele zone de cîmpie din Muntenia și constînd din înfigerea într-un suport de lemn a unor dinți ascuțiți din piatră sau cremene.

Aldea Taina are originalitatea de a îmbina fericit cele două elemente absolut necesare conceperii unui astfel de obiectiv — arta și natura — un ansamblu de sculpturi avînd ca temă munca și creația băștinașilor, încadrate perfect în luxuriantul peisaj tropical.

Interesante cataloage privind colecțiile și expoziția, lucrări științifice și chiar literare despre viața triburilor de taini, precum și numeroase pliante, ilustrate etc. vin să completeze informațiile vizitatorilor despre istoria și cultura materială a strămoșilor actualului popor cubanez.

https://biblioteca-digitala.ro